

4. Schimbări sociale, politice și spirituale în epoca modernă

4.4. Transformarea științifică a imaginii despre lume, Iluminismul

1.Reprezentanții Iluminismului

1 – A; 2 – C; 3 – D; 4 – B;

2. Forme statale în epoca iluministă

Țări	Forme statale
Anglia	monarhie constituțională
Franța	absolutism
Polonia	republică nobiliară
Statele Unite ale Americii	republică
Imperiul Habsburgic	absolutism luminat

3. Conceptele fundamentale ale Iluminismului (I)

1 – B; 2 – D; 3 – C; 4 – A

4. Identificarea conceptelor Iluminismului

1 – A; 2 – D; 3 –B. 4 – C

5. Ideile Iluminismului

Răspunsuri în ordinea afirmațiilor: adevărat / fals /adevărat / fals / fals / adevărat

6. Separația puterilor

Cuvinte completabile în ordonarea: legislativ / legislativ / libertate / juridic / judecător

7. Influența Iluminismului asupra ideologiei revoluționare

Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei	În răspunsul său, candidatul analizează, în primul rând, raporturile dintre principiile formulate în sursă și măsurile adoptate în timpul marii revoluții franceze.	1
C O M P E T E N Ț E 1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice, formularea concluziilor. 3.6. Situarea unor evenimente istorice în timp și spațiu. 4.1. Ordonarea cunoștințelor în funcție de cauze și consecințe.	Pe baza surselor istorice, candidatul poate aprecia că, în Anglia, toți plătesc impozite și că țăranii preocupați de agricultură trăiesc bine. Poate constata că Voltaire îi consideră unanim pe comercianți, cei detestați de nobilii trîndavi, mult mai utili din punct de vedere statal. Poate stabili că Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului, a fost concepută conform principiilor enunțate de către Voltaire, documentul stipulează că stratificările sociale se pot edifica numai pe utilitatea publică. Candidatul poate constata că, prima sursă istorică premerge cu 50 de ani pe a doua, astfel că, cele concepute pot fi considerate drept puncte de reper. Candidatul poate consemna în răspunsul său că principiile Iluminismului (utilitate publică, egalitate) au fost concretizate în documentele apărute în urma revoluției franceze.	

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
C O M P E T E N Ț E	4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor, esențiale și neesențiale.	În răspunsul său, candidatul poate face referire la faptul că, formularea principiilor Iluminismului nu a condus, în sine, la declanșarea mării revoluții franceze și că termenii de egalitate, dreptate și libertate, formulați în aceste documente, se exclud reciproc, într-un anumit sens.	10
	2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	În propriul text enunțat, candidatul utilizează corect concepțe/noțiuni caracteristice epocii (impozit, stat, nobilime, utilitate publică).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

8. Tezele iluminismului

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		În răspunsul său candidatul prezintă tezele și ideile determinante ale Iluminismului, iar în analiza sa face referire la principiile incluse în sursele publicate, dar le și interpretează.	4
C O M P E T E N Ț E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice, formularea concluziilor.	Candidatul recompune din cuprinsul sursei, ideile determinante ale Iluminismului, de ex.: egalitatea, conexiunea dintre stat și drepturile fundamentale ale omului, principiul suveranității popoului, limitele libertății, dreptul de reprezentare, apărarea nevinovăției, libertatea gândirii și a presei, separarea puterilor în stat, consfințirea proprietății și inviolabilitatea ei. Constată că toate tezele importante ale concepției iluministe se regăsesc, într-un anumit fel, în Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului. Pe baza surselor sau a propriilor sale cunoștințe, candidatul poate conchide și asupra faptului că și Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului, este unul dintre documentele fundamentale, ale apariției dreptului burghez.	12
	3.6. Situarea unor evenimente istorice în timp și spațiu.		
	4.1. Ordonarea cunoștințelor în funcție de cauze și consecințe.	Candidatul constată că Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului a apărut drept una dintre primele consecințe ale mării revoluții franceze și că acest act, a stat la baza formulării constituției ulterioare.	
	4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor, esențiale și neesențiale.	În analiza sa, candidatul constată că ideile de bază ale concepției luministe au fost folosite de burghezie în interesul garantării propriei sale puteri politice.	
	2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Candidatul utilizează corect noțiunile/conceptele epocii (de ex. drepturile omului, suveranitatea popoului, separarea puterilor în stat).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	5

9. Definirea conceptelor iluministe

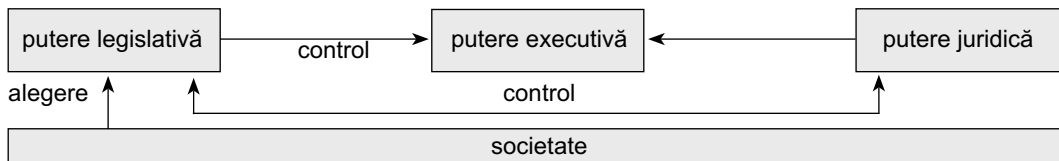
a) *parlament*: în sens general, denumește corpul legislativ ales.

b) *constituție*: lege fundamentală, care definește funcționarea statului și a societății. Stabilește modul de exercitare al puterii, precum și principalele drepturi și obligații ale cetățenilor.

c) *Enciclopedia*: sinteza definitorie a Iluminismului francez. În sens general, este lucrarea care abordează sistematic cultura universală sau totalitatea cunoștințelor specifice unui anumit domeniu.

d) *absolutism lăminat*: formă de cîrmuire, în esență de dominație personală (absolutism), prin care suveranul vrea să modernizeze țara și, de aceea, introduce reforme bazate pe concepția iluministă. Principiile fundamentale ale statului feudal rămîn însă neschimbate.

10. Separarea puterilor în stat

Titlul: Separarea puterilor în stat

11. Teorii economice

- despre faptul că individul dorește să-și îmbunătățească situația proprie, condițiile de trai
- libertate și siguranță
- că legile umane deseori împiedică libera dezvoltare economică
- libertatea totală a vânzării și cumpărării
- dorește marfă de calitate la prețul cel mai redus

12. Conceptele fundamentale ale Iluminismului (II)

Completările primei surse, în ordinea: liber / popor

Completările celei de-a doua surse, în ordinea: natural / drept natural / legi

13. Compararea surselor istorice

- monarhia stărilor
- monarhia constituțională
- În monarhia stărilor, clasele privilegiate pot participa în activitatea legislativă conform drepturilor specifice, în vreme ce, în monarhia constituțională numai în baza dreptului de vot cenșitar. Rolul legislativ- executiv al Dietei stărilor era limitat, în timp ce, în monarhia constituțională, era nelimitat. În monarhia stărilor, regele guvernează în colaborare cu nobilimea, iar, în monarhia constituțională, regele domnește, dar nu guvernează.

14. Ideile Iluminismului

	Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
	Înțelegerea problemei	În răspunsul său, candidatul se concentrează, în primul rînd, asupra prezentării principiilor Iluminismului, respectiv creionarea tocmai imaginea socială rezultată ca atare.	1
COMPETENTE	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.) formularea concluziilor.	În baza surselor, candidatul poate menționa că gînditorii Iluminismului au formulat noi elemente ale conducerii statului: ei intenționau să fixeze diriguirea statelor numai în cadre legale. Poate formula că ei, gînditorii, au dorit să inițieze atari legi în conducerea societății, încît acestea să fie valabile în deopotrivă măsură pentru bogați și săraci. În cursul expunerii proprii, respondenții pot atinge noțiunile de: utilitatea publică, suveranitatea poporului și de egalitate în fața legii.	
	1.9. Utilizarea capacităților empactice față de detalii în cursul prelucrării și analizării surselor istorice.		
	4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale.	Candidatul poate face distincția între imaginea societății redată de cei trei autori de surse istorice. Poate constata totodată că Rousseau a întruchipat modalitatea cea mai eficace a controlului societății (reprezentarea poporului).	
	4.9. Redarea antecedentelor istorice ale evenimentelor actuale.	În răspunsul său, candidatul subliniază acele elemente ale surselor istorice care sînt adecvate înfățișării relațiilor sociale imaginate.	

Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Candidatul amintește în răspunsul său că expansiunea raționalismului a avut un rol determinant în formarea gândirii științifice și a fundamentării Iluminismului. Candidatul utilizează corect noțiunile caracteristice teoriei statului și ale istoriei sociale (lege, guvernare, suveranitatea poporului).	5
Redactare, limbaj corect	Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

15. Rezultate științifice

Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei	În răspunsul său, candidatul prezintă, mai întâi, noile rezultate științifice ale Iluminismului. Prelucrează apoi cele mai specifice elemente ale noii concepții despre lume, apărute în urma Iluminismului. Prezintă cauzele și consecințele extinderii cunoașterii științifice în toate conexiunile sale. În răspunsul său, se referă și la interdependența dintre noua concepție despre lume și modificarea interesului față de cărțile tipărite.	3
C O M P E T E N Ț E <p>1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.), formularea concluziilor.</p> <p>1.2. Compararea informațiilor provenite din diferite tipuri de surse.</p> <p>1.5. Să fie apt să realizeze analiză de text pe baza surselor istorice.</p> <p>3.6. Situarea unor evenimente istorice în timp și spațiu.</p> <p>4.2. Atestarea faptului că evenimentele istorice au, în general, mai multe cauze și urmări.</p> <p>4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale.</p> <p>4.11. Prezentarea unor transformări istorice de durată mai lungă cu ajutorul unui exemplu, liber desemnat.</p> <p>2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.</p>	<p>În baza operelor a zece autori vestiți ai Iluminismului, candidatul poate concluziona cum s-au reformulat opiniile luminate, concepute odinioară despre natură și societate. Pe baza surselor ilustrative, poate constata că reprezentanții Iluminismului nu trec convingerea în linearitatea dezvoltării naturale.</p> <p>Prin utilizarea și compararea diferitelor tipuri de surse (tabel, imagine), candidatul poate alcătui o informare rezumativă despre tema dată.</p> <p>Poate constata că, această concepție este determinată fundamental de raționalitate, augmentată de conștiința că natura și societatea, pot fi cunoscibile în întregime și transformate în interesul binelui. În baza textului sursei istorice, candidatul poate stabili că Iluminismul nu deduce legile sociale din cele dumnezeiești, ci din așa-numita suveranitate a poporului, care constituie cel mai important element de legitimare pe seama fiecărei puteri.</p> <p>În baza sursei istorice, candidatul poate menționa acele transformări socio-economice, care au contribuit la apariția noilor rezultate științifice legate de epoca iluministă. În răspunsul său, se poate referi și la faptul că, prin transformarea modului de gândire, sporește considerabil valoarea operelor cu caracter științific, odată cu deprecierea viziunii tradiționale teologice.</p> <p>În răspunsul său, candidatul poate aminti felul în care modificările operate în concepția despre lume, au influențat activitatea celor mai însemnați gânditori ai epocii. Poate percepe felul în care s-au intercondiționat și influențat reciproc concepțiile și rezultatele gânditorilor iluminiști.</p> <p>Din analiza candidatului rezultă că este capabil să prezinte detaliat concepția despre lume a epocii luminate.</p> <p>Candidatul utilizează corect noțiunile social-istorice și politice ale epocii (ex.: legi, principiul suveranității poporului).</p>	9
Redactare, limbaj corect	Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	4

5. Ungaria în Imperiul Habsburgic

5.4. Ungaria în cadrul Imperiului Habsburgic în secolul al XVIII-lea

16. Colonizările din secolul al XVIII-lea

- a) a dorit să completeze forța de muncă diminuată
- b) sporirea impozitului, consolidarea religiei catolice
- c) germanizarea, domolirea maghiarilor predispuși la răzvrătire, consolidarea poziției guvernării și sporirea puterii ei
- d) amândouă iau în considerare interesele guvernării

17. Schimbările demografice în secolul al XVII-lea

- a) în zonele de cîmpie și pe văile aflate pe cursul râurilor
- b) teritoriile pustiite erau locuite îndeosebi de maghiari - dispariția populației a afectat, în primul rînd, maghiarimea
- c) a început imigrarea în teritoriile nelocuite
- d) croații s-au retras mai spre nord, românii au coborît pe văi

18. Decretul urbarial emis de Maria Tereza

- a) sesia urbarială
- b) robota, nona și darul
- c) În timpul lucrului, latifundiarul putea solicita dublarea robotei dar cu socoteală, căci dubla robotă, era scăzută din totalul cantității robotei anuale.
- d) a îmbunătățit, pentru că obligațiile au fost ridicate la maximum și au împiedicat jefuirea sesiilor iobăgești, (în zonele nedezvoltate, în schimb, cantitatea robotei putea să și sporească)
- e) a unificat prestațiile iobagilor, a maximalizat obligațiile lor, a stabilit proporția pămînturilor sesiilor urbariale și al fermelor
- f) servește binelui public și se publică în interesul latifundiarilor de pămînt (frînarea nemulțumirii iobagilor)
- g) este în interesul latifundiarilor – fiindcă măsura adoptată vizează direct interesele lor
- h) protejarea fondului de impozitare (iobagi plătitori de impozite) al statului

19. Decretul de toleranță al lui Iosif al II-lea

- a) se referă la evanghelici, la calvini și la ortodocși
- b) îngăduie practicarea religiei și pe seama credincioșilor altor confesiuni, cu anumite restricții însă (biserici construite fără turlă) nu îi pot obliga la fapte contrare credinței lor (de ex. jurămîntul)
- c) libertatea religioasă nu conține diferențieri discriminatorii față de anumite confesiuni, nu impune limite, și nu se referă la numai cîteva confesiuni
- d) nivelarea diferențierilor dintre supușii imperiului – drept interes de stat
- e) condamnă transformarea oamenilor pe cale violentă, în acest sens, întreaga activitate a lui Iosif al II-lea a ținut acest scop

20. Decretul lui Iosif al II-lea privind iobăgia

- a) abolirea denumirii de iobag, desființarea legării de glie, drept de căsătorie, drept la educație, ordonanța privind dreptul asupra proprietății
- b) în interesul asigurării forței de muncă, liberă și specializată, necesară în dezvoltarea industriei
- c) Foști iobagi succesoriali se puteau strămuta liber, își puteau ceda și moșteni liber averea, copiii lor puteau liberi învăța meșteșuguri.

21. Raporturile demografice din Ungaria în secolul al XVIII-lea

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		În răspunsul său, candidatul se concentrează, în primul rând, pe schimbările demografice interne, petrecute în secolele XVI – XVII.	1
C O M P E T E N Ț E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.) formularea concluziilor.	Candidatul constată pe baza sursei istorice că, în rândul populației, campaniile militare au cauzat distrugerii uriașe.	10
	1.3. Interpretarea informațiilor provenite din documente iconice (fotografii, caricaturi, afișe), conform unor norme stabilite.	Pe baza hărții privind densitatea populației, prezintă faptul că procentul ei a fost minim în teritoriile pustiite de turci, pe câtă vreme în zonele mai puțin afectate de otomani, dar nefavorabile din punct de vedere geografic (regiuni muntoase) a fost mai mare.	
	1.8. Prezentarea felului în care sursa examinată oglindește situația personală a autorului.	Pe baza figurii să demonstreze diferențele substanțiale între estimările demografice ale istoricilor. Unii istorici abia consemnează o diminuare în măsură absolută către sfârșitul secolului al XV-lea, pe când alții presupun un însemnat regres.	
	4.2. Certificarea faptului că evenimentele istorice au, în general, mai multe cauze și urmări.	Luând în considerare mediile generale europene, candidatul poate constata că și stagnarea acceptată la modul absolut reprezintă o pierdere de proporții, din moment ce populația țării ar fi trebuit să sporească într-o măsură importantă. Astfel că, distrugerea populației a fost semnificativă în orice fel, unele regiuni s-au depopulat, fapt care a împiedicat dezvoltarea economică.	
	4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale.	Candidatul să utilizeze corect în lucrarea sa conceptele/noțiunile caracteristice istoriei sociale (densitate a populației, spor natural etc.).	
	2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.		
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

22. Raporturile etnice din Ungaria în secolul al XVIII-lea

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		Candidatul se concentrează în răspunsul său, în primul rând, asupra schimbărilor din configurația etnică a țării.	1
C O M P E T E N Ț E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.) formularea concluziilor.	Candidatul va constata pe baza hărților și a proporțiilor etnice că situația etnică a Ungariei s-a schimbat în mod semnificativ drept consecință a epocii dominației otomane: populația maghiară a decăzut din stadiul de majoritate absolută în cel de majoritate relativă.	
	1.3. Interpretarea informațiilor provenite din documente iconice (fotografii, caricaturi, afișe), conform unor norme stabilite.	Pe baza diagramelor se poate constata că schimbările etnice, au avut loc încă din epoca dominației otomane, accentuându-se apoi în secolul al XVIII-lea.	

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
C O M P E T E N T E	4.2. Certificarea faptului că evenimentele istorice au, în general, mal multe cauze și urmări.	Pe baza hărților poate constata că, motivul esențial al modificării constă în nimicirea din epoca invaziei otomane, care a afectat, în primul rând, zonele populate de maghiari. Aceste diminuări de populație au fost compensate încă din epoca dominației turcești prin stabilirea unor categorii etnice străine (români, sârbi). În secolul al XVIII-lea, repopularea teritoriilor nelocuite a fost soluționată fie prin migrarea internă, fie prin emigrare respectiv, ori prin colonizare.	10
	4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale,	Drept urmare, populația maghiară din ariile periferice, a migrat spre Cîmpia Ungară, astfel că, partea centrală a țării și-a păstrat caracterul maghiar, iar linia de delimitare etnică a fost retrasată spre mijlocul Bazinului Carpatic.	
	2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	La acțiunea de repopulare au contribuit sîrbii și românii, iar la cea de colonizare, germanii (șvabii). Ca rezultat al acestui fenomen istoric, Ungaria a devenit o țară multinațională, iar zonele periferice s-au schimbat în areale eterogene etnic. Candidatul utilizează corect în lucrarea sa noțiunile caracteristice istoriei sociale (migrare, situație eterogenă a naționalităților etc.).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

23. Decretul vamal al Mariei Tereza (I)

- S-au desființat granițele vamale interne în Austria, dar ele au rămas în Ungaria.
- A contribuit la dezvoltarea economică a Austriei, dar nu și în cazul Ungariei.
- Nobilii erau impozitați în Austria, pe cînd în Ungaria, ei erau scutiți de impozite. Prin decretul vamal, suverana a dorit, indirect, impozitarea nobilimii maghiare.
- a consolidat independența ei
- concepție mercantilă
- a favorizat industriei austriece și cehe
- nu, în cazul în care furnizarea se face pentru acoperirea necesității proprii, da, dacă face comerț cu marfă

24. Maria Tereza și dieta maghiară din 1740-41

- scutirea nobilimii de impozite, Ungaria se va guverna după propriile legi, validarea funcției de palatin, problemele maghiare rezolvate de maghiari
- și-au oferit sprijinul
- putem observa consensul dintre suverană și nobilime, nobilii își iubeau entuziast regina, care era, sinceră și deschisă/*mijloace*: fețe înflăcărâte, spiritualizate, figuri teatrale, săbii însuflețite la onor, situarea centrală a mamei și copilului etc.
- Numai în parte. Nobilii au solicitat consolidarea drepturilor stărilor, în schimbul ajutorului lor.

25. Politica Mariei Tereza

- a sporit prestigiul vechii capitale
- a evidențiat strălucirea vechii reședințe regale
- Regina a asigurat nobilimii mijlocii maghiare posibilități de carieră la Curte, în intenția de a obține adeziunea acestei păтури. A introdus formalitățile maghiare în viața de la Curte.
- a satisfăcut dezideratul de a trăi în mijlocul propriului popor

26. Pragmatica Sancțiune (I)

- dreptul de moștenire a tronului de către ramura feminină
- comuna persoană a suveranului, cele două părți ale imperiului sînt inseparabile (și în caz de moștenire)
- asigurarea drepturilor stărilor maghiare și după depunerea jurămîntului de încoronare

27. Politica lui Iosif al II-lea

- a) decretul de toleranță, decretul iobăgiei, rezolvarea situației preoților
 b) acestea au fost cele primordiale /care vizau cele mai largi pături
 c) în interesul liniștirii nobilimii ardelenne și maghiare în interesul asigurării de noi recruți, ca să câștige timp
 d) a ordonat conservarea actelor referitoare la conscripții și măsurători ale pământului

28. Pragmatica Sancțiune (II)

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		Candidatul se concentrează în răspunsul său, în primul rând, asupra relației dintre imperiu și Ungaria.	3
C O M P E T E N Ț E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.) formularea concluziilor.	Candidatul constată pe baza sursei istorice că, Dieta maghiară din 1723 a recunoscut dreptul de succesiune la tron, a ramurii feminine a casei de Habsburg, fapt juridic care a asigurat Habsburgilor netulburata moștenire a tronului.	9
	1.3. Interpretarea informațiilor provenite din documente iconice (fotografii, caricaturi, afișe), conform unor norme stabilite.	Tot pe baza sursei istorice, stabilește că acest pas nu a însemnat renunțarea la drepturile stărilor, pentru că viitorii suverani trebuiau să depună jurământul de încoronare pe constituția stărilor, drept simbol al siguranței existenței lor. Pe baza sursei se poate opina că, Ungaria și partea de vest a imperiului sînt moștenitoare inseparabile, altfel că, între cele două părți ale imperiului a survenit o relație juridică prin intermediul succesiunii.	
	4.2. Certificarea faptului că evenimentele istorice au, în general, mai multe cauze și urmări .	Candidatul poate constata pe baza figurii că, din punct de vedere al guvernării, Ungaria este aproape total independentă, și că o mare parte a puterii se află sub controlul stărilor.	
	4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale.	Ungaria este legată primordial de cealaltă parte a imperiului de persoana comună a suveranului. Deoarece, armata, externele și finanțele erau drepturi regaliene, oficiile imperiale exercită o influență importantă în diriguirea lor, prin intermediul corpurilor centrale de consilieri ai suveranului. Există și un atare domeniu, care, – tocmai în baza drepturilor regaliene, – era în totalitate sub conducerea administrației centrale imperiale: armata (Consiliul Militar al Curții). Candidatul poate constată că, în cadrul sistemului dualismului stărilor, guvernarea celor două țări s-a realizat, fără sincope majore, de către guvernarea centrală pe baza atenției acordată dreptului stărilor.	
2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Candidatul utilizează corect în cadrul textului propriu, noțiunile caracteristice de istorie politică (ramurile puterii, dreptul regal etc.).		
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	4

29. Decretul vamal al Mariei Tereza (II)

Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei	Candidatul se concentrează în răspunsul său, în primul rând, pe conținutul dublului decret vamal și pe evaluarea sa.	3
<p>C O M P E T E N T E</p> <p>1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.), formularea concluziilor.</p> <p>1.3. Interpretarea informațiilor provenite din documente iconice (fotografii, caricaturi, afișe), conform unor norme stabilite.</p> <p>4.2. Certificarea faptului că evenimentele istorice au, în general, mai multe cauze și urmări.</p> <p>4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale.</p> <p>2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.</p>	<p>Cu ajutorul hărții și al sursei istorice candidatul poate creiona trăsăturile fundamentale ale dublei granițe vamale (granița externă specific mercantilă, granița vamală rămâne pe mai departe între Ungaria și Austria, granițele interne sînt abolite în Austria și menținute în Ungaria).</p> <p>Pe baza hărții și a sursei istorice candidatul poate constata că pe de-o parte, scopul decretului vamal este de a proteja, industria ceho-austriacă de concurența străină, iar pe de altă parte, impozitarea indirectă a nobilimii maghiare.</p> <p>Candidatul poate stabili pe baza statisticilor că în pofida stipulațiilor decretului vamal, balanța comerțului extern al Ungariei a fost încontinuu pozitivă. Acest fapt s-a realizat din exportul de produse alimentare și semipreparate, avînd o piață de desfacere facilitată de industria austro-cehă în dezvoltare.</p> <p>Poate constata că granița vamală proteja industria maghiară de concurența străină survenită din exteriorul imperiului, aservind-o, în același timp, concurenței ceho-austriece. Din numărul manufacturilor în evoluție reiese însă că rămînerea în urmă a dezvoltării industriei maghiare a avut alte cauze fundamentale.</p> <p>Cu privire la diagramă, candidatul poate releva și faptul că, deși figura indică o dezvoltare rapidă spectaculoasă, ea se referă doar la un număr minim (30) de manufacturi, așadar au apărut puține manufacturi, astfel că nu există o însemnată dezvoltare industrială.</p> <p>Candidatul poate interpreta pe baza tabelelor că, precumpănitor, comerțul exterior ungar se orienta spre partea de vest a imperiului, astfel că, decretul vamal nu a cauzat o fractură considerabilă în lăuntru comerțului exterior maghiar, menținîndu-și latura pozitivă.</p> <p>În concluzie, candidatul poate constata că decretul vamal a fost defavorabil nobilimii maghiare și a protejat parțial economia maghiară de concurență. (Mult mai defavorabil, deci, ca și cînd ar fi fost inițiate taxe vamale protecționiste, dar mai favorabilă totuși, decît situația anterioară.)</p> <p>Candidatul utilizează corect noțiunile/conceptele caracteristice istoriei economice și celei politice (mercantilism, drept regal etc.).</p>	9
Redactare, limbaj corect	Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	4

5. 5 Cultură, biserici, școli

30. Reforma și învățământul

- a) a crescut numărul școlilor.
 b) în majoritate au fost protestante (calviniste, luterane) (1 punct), în zonele sudice și în orașe au apărut mahomedanii, (1 punct), din teritoriile sudice a dispărut populația anterioară (1 punct)
 c) în Ungaria de Vest

31. Dogmele Reformei din Ungaria

- a) supunere, respect față de superiori, impozitare
 b) Dacă puterea dispune împotriva naturii și legilor lui Dumnezeu, (1 punct) atunci rezistența este justificată. (1 punct)
 c) contrară puterii regilor habsburgi (1 punct), rezistenței stărilor (1 punct)
 d) aprobă strângerea cametei
 e) corespund dogmelor lui Calvin (concepția despreuciderea despotului, aprobarea strângerii unei onorabile camete)

32. Cultura în Transilvania

- a) cauza limbii maghiare
 b) dezvoltarea limbii maghiare
 c) Reforma considera importantă practicarea predicii în limba maternă, a studiului Bibliei în limba maternă, (1 punct), astfel a progresat cultura în limba maternă (1 punct).
 d) iubirea de patrie / patriotismul

33 Învățământul în Transilvania

- a) mixtă, coabitarea a patru confesiuni
 b) pot fi asociate cu caracteristici ale stării, teritoriilor (1 punct) și etnicului (1 punct)
 c) învățământul de nivel universitar
 d) migrația studențească la universități apusene delimitată pe confesiuni în parte

34. Reinnoirea catolicismului

- a) consideră drept ocrotitorul intereselor maghiare în Transilvania /o atare putere, care asigură autonomia stărilor maghiare față de împărat
 b) confesiunile protestante
 c) nu pot fi indicate
 d) consideră drept ocrotitorul intereselor stărilor în Transilvania (aici pot fi acceptate răspunsurile corecte acordate la punctul a)
 e) Pázmány a soluționat divergența dintre catolicism și aspirațiile stărilor, dovedind că și catolicismul poate reprezenta interesele maghiarilor.

35. Reforma și cultura

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		Candidatul se concentrează în răspunsul său, în primul rând, la influența Reformei asupra culturii.	1
C O M P E T E N Ț E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.) formularea concluziilor.	Candidatul poate creiona pe baza hârtii, raporturile stabilite între extinderea Reformei, sistemul de învățământ maghiar și măsura extinderii imprimăriilor tipografice.	
	1.2. Compararea informațiilor provenite din diferite tipuri de surse.	Pe baza paginii de titlu a Bibliei de la Vizsoly, a lui Károli Gáspár și a Enciclopediei lui Apáczai Csere János poate stabili că înfăptuirea Reformei a contribuit semnificativ la evoluția culturii în limbă maternă.	

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
C O M P E T E N Ț E	1.3. Interpretarea informațiilor provenite din documente iconice (fotografii, caricaturi, afișe), conform unor norme stabilite.	Prin exemplul citat din Apáczai, poate evidenția că, din nou, cultura maghiară se raliase, mult mai strâns de cea europeană, prin intermediul Reformei. Cu privire la imaginea Colegiului din Debrețin, (Debrecen) se poate referi la relația dintre Reformă și instituțiile școlare de nivel elevat.	10
	1.4. Utilizarea hărților istorice pentru răspîndirea cunoștințelor. 3.8. Recunoașterea și interpretarea diferențelor și coincidențelor dintre cele mai importante evenimente ale istoriei universale și maghiare.	În concluzie, poate arăta că Reforma a stimulat dezvoltarea culturii maghiare, mai ales pe calea evoluției culturii în limba maternă și a extinderii rețelei școlare.	
	2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice	Candidatul utilizează corect noțiunile/conceptele caracteristice istoriei culturii (cultură în limba maternă, rețea școlară etc.).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

36. Reînnoirea catolicismului și cultura

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		Candidatul se concentrează în răspunsul său, în primul rînd, la influența catolicismului reînnoit asupra culturii.	1
C O M P E T E N Ț E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.), formularea concluziilor.	Candidatul poate creiona pe baza hărților, raportul stabilit între extinderea reînnoirii catolicismului, sistemul școlar maghiar și imprimeriile tipografice.	10
	1.2. Compararea informațiilor provenite din diferite tipuri de surse istorice.	Pe baza paginii de titlu a cărții "Călăuză îndrumătoare spre adevăr" de Pázmány Péter, poate constata că, drept urmare a Reformei, reînnoirea catolicismului a contribuit la dezvoltarea culturii în limbă maternă.	
	1.3. Interpretarea informațiilor provenite din documente iconice (fotografii, caricaturi, afișe), conform unor norme stabilite .	Pe baza tablourilor poate sublinia că, datorită reînnoirii catolicismului, cultura maghiară se raliase strîns de cea europeană, integrînd și dezvoltînd arta barocă. Mai departe poate constata că învățămîntul maghiar (Universitatea din Nagyszombat) și arta barocă (interiorul bisericii din Nagyszombat) au fost stimulate de catolicism.	
	1.4. Utilizarea hărților istorice pentru răspîndirea cunoștințelor.		
	3.8. Recunoașterea și interpretarea diferențelor și coincidențelor dintre cele mai importante evenimente ale istoriei universale și a maghiare.	În concluzie, candidatul poate arăta că dezvoltarea culturii maghiare – cultura în limba maternă, învățămîntul și artele – au fost impulsionate de catolicism.	
	2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Candidatul utilizează corect noțiunile caracteristice istoriei culturii (baroc, universitate etc.).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

37. Ratio Educationis (I)

- a) menirea statului / a puterii regale
- b) în baza cutumelor străvechi (1 punct), adică menirea statului constă în slujirea binelui public (1 punct)
- c) invocarea cutumelor străvechi face referire la modul de gândire al stărilor (1 punct), la slujirea binelui public prin iluminism (1 punct).
- d) a fost de datoria bisericii

38. Ratio Educationis (II)

- a) în atribuțiile bisericii
- b) menirea statului
- c) Intenția textului și datele hărții nu concordă întru totul la nivel superior (cel universitar), rolul statului a devenit predominant, (1 punct) în schimb, învățământul general a rămas, în întregime, în atribuția confesiunii (1 punct).
- d) În linii mari, sistemul școlar oglindește divizarea confesională (1 punct), în schimb rețeaua școlară catolică a fost mai răspândită (1 punct).
- e) învățământul a fost considerat unul dintre mijloacele Contrareformei

39. Ratio Educationis (III)

- a) limba maternă
- b) pe baza diferitelor drepturi și a ocupației
- c) toleranță / răbdare (1 punct), iluminism (1 punct)
- d) principiul învățământului, general extins asupra tuturor

40. Ratio Educationis (IV)

- a) statul/legea (1 punct), anterior a constituit problema întreținătorilor, în majoritatea cazurilor a fost chestiunea internă a bisericilor (1 punct)
- b) în interesul augmentării nivelului învățământului
- c) o existență comodă, care să fie în concordanță cu munca depusă, să se bucure de rezultatul muncii lor (se pot acorda câte un punct pentru fiecare opinie, chiar maximum două puncte)

41. Ratio Educationis (V)

- a) pentru introducerea învățământului obligatoriu/întru instituirea învățământului, general extins asupra tuturor
- b) absolut novator / progres considerabil
- c) conform sistemului muncilor agricole
- d) din interesele părinților și cele economice ale statului (1 punct), din motive educaționale, și din cauza pregătiri reclamate de/pentru viață (1 punct)

42. Ratio Educationis (VI)

	Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
	Înțelegerea problemei	Candidatul în primul rând, se concentrează, în răspunsul său, asupra scopurilor care pot fi constatate pe baza fragmentului citat din Ratio Educationis.	1
C	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.), formularea concluziilor.	Candidatul constată pe baza sursei istorice că, scopul acestei părți a decretului este motivat prin utilitatea predării/studierii limbii germane, respectiv țelul învățământului este de a forma cetățeni folositori. Menționează și elemente concrete: posibilitatea perfecționării ulterioare, utilitatea relațiilor și raportul mult mai direct cu cărțile.	
O	1.6. Diferențierea stărilor de fapt și a presupunerilor.		
M	1.8. Prezentarea felului în care sursa examinată oglindește situația personală a autorului.		
P		Influența iluminismului poate fi demonstrată prin dezinteresul față de tradițiile naționale și prin crezul optimist nutrit față de rapida transformare a ființelor umane datorită educației.	
E			
T			
E			
N			
Ț			
E			

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
C O M P E T E N T E	3.8. Recunoașterea și interpretarea diferențelor și coincidențelor dintre cele mai importante evenimente ale istoriei universale și a celei maghiare.	Totodată, este clar, un fapt nerostit, anume – formularea țelurilor imperiale: limba germană să fie limba de mijlocire a comunicării în imperiul multinațional. Să generalizeze starea de fapt actuală prin accentuarea exagerată a rolului cărților germane, și să evite alte soluții (de ex., nici nu atinge chestiunea evoluției limbii materne).	5
	2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Candidatul utilizează corect noțiunile caracteristice istoriei culturii (învățământ public, iluminism etc.).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

43. Ratio Educationis (VII)

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		În primul rând, candidatul se concentrează în răspunsul său asupra scopurilor predării istoriei, conform formulării decretului.	1
C O M P E T E N T E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.), formularea concluziilor.	Candidatul constată pe baza sursei istorice că, decretul acordă istoriei o importanță fundamentală. Din contextul documentului poate recunoaște că, numai de atunci se situează istoria, cu adevărat în prim planul învățământului.	5
	1.6. Diferențierea stărilor de fapt și a presupunerilor.	Poate constată că, prin predarea istoriei, decretul intenționa să realizeze nenumărate țeluri. Dintre acestea poate fi relevant devotamentul cetățenesc, care, în decret, consemna, mai întâi, fidelitatea față de suveran.	
	1.8. Prezentarea felului în care sursa examinată oglindește situația personală a autorului.	Decretul spera, în parte, cu privire la materia sus citată, să contribuie la educarea persoanei publice utile la imboldul interior legat de munca cotidiană și la formarea conduitei morale.	
	3.8. Recunoașterea și interpretarea diferențelor și coincidențelor dintre cele mai importante evenimente ale istoriei universale și a celei maghiare.	– În spirit optimist, caracteristic iluminismului, decretul – năzuia ca învățământul să contribuie la făurirea credinței pe viață.	
2.1. Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Candidatul utilizează corect noțiunile caracteristice ale istoriei culturii (învățământ public etc.).		
Redactare și limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

6. Epoca transformării burgheze, a statelor naționale și a imperialismului

6.1. Tendințele politice ale revoluției burgheze franceze.

Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului

44. Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului (I)

- a) *suveranitatea poporului*: poporul este sursa întregii puteri.
 b) *egalitatea în fața legii*: fără deosebire de origine, de religie, de sex, toți cetățenii sînt egali în fața tribunalelor, faptele lor sînt judecate pe baza aceluiași legi.
 c) *libertatea de expresie*: libera afirmare a opiniilor nu poate fi îngrădită, dar toți răspund în fața legii, pentru părerile exprimate în public.
 d) *libertatea conștiinței*: nimeni nu poate fi pedepsit pentru convingerile sale.
 e) *libertatea religioasă*: nimeni nu poate fi molestat din cauza convingerilor sale religioase.

45. Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului (II)

Răspunsuri în ordinea afirmațiilor: fals / adevărat / adevărat / fals / adevărat

46. Constituția din anul 1791

- a) sînt aleși (parohii sînt aleși direct de cetățenii cu drept de vot, iar episcopii, de către electori)
 b) în contradicție cu practica precedentă: numirile se efectuau, anterior, sub îndrumarea bisericii
 c) acea persoană, care în numele alegătorilor (din însărcinarea acestora) îl alege pe deputat
 d) miniștrii sînt responsabili în fața legislativului
 e) drept de veto limitat și dreptul de a îi numi – pe ofițeri și pe miniștri

47. Vânzarea averilor Bisericii

- a) exproprierea bunurilor bisericesti
 b) intenționează să soluționeze criza financiară
 c) cu/prin libertatea proprietății
 d) dacă statul își asumă rezolvarea sarcinilor hotărîte de fondatori (învățămînt, sănătate, probleme sociale), atunci poate acapara și averea menită să constituie asigurarea lor
 e) biserica, mai precis, credincioșii evlavioși, se pot împotrivi revoluției

48. Masacrul de pe Cîmpul lui Marte

- a) mulțimea ațîțată de cluburi, care solicita instituirea republicii și monarhiei constituționale, conduși de către La Fayette
 b) istoricul (1 punct) și mulțimea creionată (1 punct), în vreme ce autorul contemporan cu evenimentele se află de partea lui La Fayette (1 punct)
 c) violența mulțimii

49. Economia franceză în secolul al XVIII-lea

Răspunsuri în ordinea afirmațiilor: fals / adevărat / adevărat / fals / adevărat / fals

50. Politica lui Ludovic al XVI-lea

Criteriile evaluării	Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei	În răspunsul său, candidatul înfățișează, în primul rînd motivele căderii monarhiei constituționale.	1
1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise etc.), formularea concluziilor.	Pe baza tabelului, candidatul poate situa temporal intervalul monarhiei constituționale în Franța (1789-1792).	
1.2. Compararea informațiilor provenite din diferite tipuri de surse.	Poate constata, care grupări se aflau, din debut, în contradicție reciprocă, (regaliștii, monarhiștii constituționali, radicalii) sau mai tîrziu (monarhiștii constituționali, girondinii).	

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
C O M P E T E N T E	1.9. Utilizarea capacităților empatice față de detalii în cursul prelucrării și analizării surselor istorice.	Poate stabili, care au fost corpurile legiuitoare (adunarea națională constituantă, adunarea națională legislativă) și în a cui stăpânire se afla puterea executivă (rege).	10
	4.2. Certificarea faptului că evenimentele istorice au, în general, mai multe cauze și urmări.	Din declarația regelui, candidatul poate să constate că, suveranul a simțit că nu-și mai poate exercita nici măcar drepturile stipulate prin lege. Respectiv, el nu avea încredere în monarhiștii constituționali, și astfel, nu a colaborat cu ei. Regele consideră această situație drept amenințătoare cu privire la țară.	
	4.4. Diferențierea și aprecierea criteriilor esențiale și neesențiale.	În schimb, conform opiniei ministrului girondin, starea anarhică în țară a apărut tocmai în urma atitudinii de refuz a regelui. Candidatul poate evalua cele două opinii, stabilind că ambele exprimă adevărul.	
	4.13. Identificarea rolului jucat de persoane, partide, grupări, în făurirea unui eveniment istoric.	Pe baza figurii și a sondării cunoștințelor sale anterioare, candidatul poate constata că, monarhiștii constituționali au ajuns sub un foc încrucișat, iar baza lor se restrânsese tot mai mult.	
	2.1 Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Candidatul utilizează corect noțiunile caracteristice ale istoriei politice și sociale, (monarhie constituțională, putere legislativă, putere executivă etc.).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1

51. Criza financiară a Franței

Criteriile evaluării		Soluția optimă	Punctaj
Înțelegerea problemei		În răspunsul său, candidatul se concentrează asupra problematicii datoriei publice.	1
C O M P E T E N T E	1.1. Reunirea informațiilor din surse istorice (materiale, scrise. etc.), formularea concluziilor.	Pe baza surselor, candidatul poate constata că, de-a lungul secolului Franța s-a îndatorat total. Se poate observa o strânsă concordanță între măsura înglodării în datorii și războaiele purtate. Din cheltuielii reiese că bugetul a fost finanțat din împrumuturi, și astfel că datorită acestui procedeu, datoria publică a atins valori imposibil de manevrat către sfârșitul veacului. Leșirea din impas putea fi efectuată numai prin micșorarea cheltuielilor și mărirea veniturilor. Dar ambele măsuri ar fi știrbit interesele păturilor privilegiate (reducerea cheltuielilor ar fi marcat dezavantajos aristocrația Curții și ofițerimea militară, iar veniturile puteau proveni însă numai prin impozitarea păturilor scutite de impozite).	10
	2.1 Identificarea și utilizarea corectă a conceptelor/noțiunilor istorice.	Pe baza celor sus-amintite și a propriilor cunoștințe, candidatul poate stabili că puterea nu a întreprins aceste demersuri astfel că, din pricina îndatoririi, statul a intrat în criză.	
		Candidatul utilizează corect noțiunile caracteristice ale istoriei economice (buget, datorie publică).	
Redactare, limbaj corect		Raționament clar, limbaj și ortografie corectă.	1